

Götz Eszter

A Könyv és a Művészet

Izrael a 100 éves Velencei Biennálén

A Velencei Biennálé, a képzőművészet legrangosabb és legtöbb érdeklődőt vonzó nemzetközi seregszemléje, idén ünnepelte 100. születésnapját. Fő témájaként az egyéniséget, az identitást szánták a kiállítás rendezői. Azt a modernitás és az egész XX. század számára kulcsfogalmat, amely most, a század múltával maga is eltűnni látszik. Mert ha az identitás, az önazonosság meghatározható, akkor ismerni kell és főként elismerni a másság mibenlétét is. A ma újra feltámadt fundamentalizmusok, nacionalista és faji gyűlölethullámok, akár utcai verekedésekben, akár gyűjtogatásokban, temetőgyalázásban vagy évek óta húzódó iszonyú háborúkban nyilvánulnak meg, egyformán tagadják a másság létjogosultságát. Ezzel az önazonosságot is kiforgatják igazságából, átadva a világot egy esztelen és erőszakos rombolásnak.

Nem túl erős hangon szól e vészekhez képest a centenáriumi Velencei Biennálé, hiszen nem rendelkezik hatalmi eszközökkel, „csak” a művészet ősi mágiájával. De talán ez is ér valamit a láthatóan eluralkodó káoszban. Az, hogy országok és kiállítók százai legalább ebben a szférában értik és érzik, milyen következményekkel járna az egyéniség végleges eltüntetése. Az izraeli pavilon mint műalkotás az egész Biennálé mottója lehetne. Építészet, képzőművészet és irodalom olyan fogalmak mentén találkozik itt össze, amelyek a kezdetektől fogva, és addig, amíg lesz ember és lesz történelem, az egyéniség megőrzésére, a tudásra és a felsőbb hatalmakkal való kapcsolattar-

tásra irányultak. A pavilon egyetlen metafora a Könyv mai szerepéről. Megközelítése nemcsak gondolatilag, de fizikailag sem egyszerű, hiszen az egész építményt állványerdő veszi körül. A tetejét egy daruról lógó műanyag zsák fúrja át, az egész látvány egy reménytelen, soha véget nem érő építkezés benyomását kelti. Bizonytalanul érezzük itt magunkat, mintha rögtön leszakadna vagy eldőlné valami körülöttünk. A pavilon belsejében óriási könyvhalmok, plexitáblákon könyvcímek lógnak, asztalokon számítógépek és mikrofilmolvasó berendezések, hatalmas, kusza rendetlenség mindenütt. A fal mellett egy faxból lassan, de folyamatosan csurog ki egy szöveg. Az egész borzasztóan gyanús: talán becsomagolás előtt áll a könyvtár anyaga? Elköltözik vagy teljesen megszűnik valamilyen ismeretlen oknál fogva?

Ha ragaszkodunk az alkotók koncepciójához, egy bonyolult történetet kell megértenünk. Eszerint a könyvtárat, amely egyébként a Jeruzsálemi Nemzeti Könyvtár néhány termékének pontos mása, megtámadta és elfoglalta egy másik, rossz szándékú könyvtár. Az invázió minden irányból érkezik, felülről a daruk képeiben, kívül az állványok települtek rá az épületre mint külső folytatásai a benti könyvespolcoknak, a spirális formában fölfelé futó lépcső, akár egy kígyó, bekeríti az egész könyvtárat, szorongatja, nincs menekvés. A rossz könyvtár rátelepszik a jóra, elszívja energiáit, megfosztja a könyveket valódi jelentésüktől, csak mutatós címeikként hagyja meg őket. Az

épületet, mintha szövőlepkék fonnák körül, plexi könyvborítók övezik, mindegyiken egy-egy könyvcím. A kultúra kiüresedése, vitriné válása jelenik meg a Joshua Neustein által átalakított – tulajdonképpen becsomagolt, megkettőzött – pavilonban.

Ehhez formálta Uri Tzaig az épület belsejében műanyag- és szöveginstallációit. Könyv, vetített kép és monitorokon feltűnő számítógépadat: a betű és a kép közötti átmenet egyes fázisai egyszerre vannak jelen a műben. A látogató belép, és választhat a tudás (ma már inkább információ) formái között. Belelapozhat a nagyon poros könyvekbe, kikereshet a mikrofilmolvasó vagy a számítógép anyagán keresztül bármit a Jeruzsálemi Nemzeti Könyvtárból, vagy egyszerűen csak kóborolhat a felső emelet úgynevezett Tosca-szobájában, ahol feketére kormozott üvegek verik vissza a középen felülről belógó műanyagzsákok – a tudás mindenfajta szöveges változatának végső kudarcát. Vagyis a kultúra és a kultúra csődje egyszerre, ugyanazokban a tárgyakban és ké-

pekben van itt jelen. A Jeruzsálem Múzeum Könyvházában Bartos és Kiesler csodálatos építészeti víziójának fordítottját látjuk. A fekete márványtömeg itt térré növekedik a fehér, fényt jelképező Tórarúd-életfa körül. Szinte fojtogatja azt. Erre a mesterséges káoszra telepítette rá a regényíró David Grossmann saját képzeletbeli regényét. Pontosabban fiktív embereket, mindegyiket önálló élettörténettel. A sztorik a Jeruzsálemmel élő kapcsolatban álló faxból jönnek ki, bárki kivehet egyet és alakíthat belőle a maga számára hús-vér személyt. Grossmann arra biztatja a látogatót, menjen ki a városba, és keresse meg azt az embert, akire a leírás és az élettörténet ráillik.

Virtuális regények, virtuális hősök szerepelnek a műben, éppúgy, ahogyan mondhatjuk az egész pavilonra is: az általa megjelenített kultúravégi állapot már múlt idő, mi már ezután, egy posztkulturális létben élünk, észre sem vettük, mikor szállta meg értelmünket a „rossz könyvtár”, mikor lúgozta ki belőle a tudás iránti vágyat, az emlékezés képességét.

MAGYAR FILMIRODA RT.
REKLÁM STÚDIÓ ÉS ÜGYNÖKSÉG

1026 Budapest, Pasaréti út 122.
Tel/fax: (36-1) 176-7749
Telefon: (36-1) 176-1056/143, 144

MESÉLJE EL UNOKÁINAK,

dédunokáinak mindazt, amit tudniuk kell
a Családról, a Múltról, az Életről.

ÜZENET AZ UTÓKORNAK:

A világszerte hódító video-emlékirat már nálunk is.
Professzionális filmek közreműködésével. Teljes diszkrécióval.

Rendelje meg!

30 perces VHS-felvétel ára: 8000,- Ft + 12% ÁFA

Telefon: 275-2314 napközben